

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТА ВНЕСКУ ТВОРЧОЇ МОЛОДІ У ЙОГО ФОРМУВАННЯ

У статті викладено основні методичні підходи до оцінки інноваційного потенціалу, що розроблені вітчизняними та зарубіжними вченими-економістами. Визначено роль молоді у формуванні інноваційного потенціалу. Запропоновано комплексний метод оцінки інноваційного потенціалу, який базується на використанні системи показників основних складових потенціалу. Виокремлено кадрову складову інноваційного потенціалу, в якій увага приділяється творчій молоді.

Ключові слова: інновації, інноваційний розвиток, інноваційний потенціал, складові інноваційного потенціалу, творча молодь, методи оцінки.

I. Вступ. В сучасних умовах вирішальним чинником ефективної діяльності підприємства і забезпечення лідерських позицій на вітчизняних та світових товарних ринках є впровадження інновацій. Соціально-економічний розвиток значною мірою залежить від величини та ефективності використання наявного інноваційного потенціалу. Саме тому, при всій складності та багатоаспектності даної проблематики, одним з найбільш важливих сучасних напрямків досліджень є розробка науково-методичних підходів до оцінки інноваційного потенціалу. Дослідженню питань, присвячених оцінці інноваційного потенціалу присвячені праці таких вітчизняних науковців, як: С. М. Ілляшенка, В. А. Верби, І. В. Новікової, О. В. Князя, Ю. О. Андріанова, Н. І. Чухрай, О. С. Поповича, Т. М. Червінської, Н. В. Краснокутської та російських дослідників: С. В. Кочеткова, А. Г. Поршнева, З. П. Румянцевой, Н. А. Соломатіна, А. А. Трифілової та інших. Причому, інноваційний потенціал молоді на даний час залишається практично не розглянутим. А відсутність єдності у поглядах сучасних авторів щодо тлумачення поняття «інноваційний потенціал» та досконалої методики його оцінювання свідчить про доцільність вивчення даного питання.

II. Постановка завдання. Метою дослідження є уточнення поняття «інноваційний

потенціал підприємства» та аналіз найпоширеніших методичних підходів до оцінки інноваційного потенціалу, визначення ролі кадрів у формуванні інноваційного потенціалу підприємства, виділення найбільш ефективного методичного підходу. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання: 1) уточнення економічної сутності поняття «інноваційний потенціал підприємства»; 2) проведення комплексного аналізу особливостей основних методичних підходів до оцінки інноваційного потенціалу підприємства; 3) розробка комплексного методу оцінки інноваційного потенціалу.

III. Результати. У зв'язку з тим, що потреби інноваційного розвитку в Україні суперечать можливостям реальних зрушень, виникає нагальна необхідність розв'язання проблеми активізації інноваційної діяльності підприємств за рахунок виокремлення в цьому процесі ролі людської праці [1, с. 14] та залучення до цих процесів насамперед творчої молоді, яка є носієм інноваційного потенціалу.

Молодь є «пожвавлюючим посередником» у стратегічному розвитку країни. Усталені в соціології теорії поколінь стверджують, що у періоди великих соціальних потрясінь з'являються нові покоління, що істотно відрізняються від попередніх за своїм соціальним досвідом, і тим самим за допомогою їхньої діяльності здійснюється якісний стрибок у розвитку суспільства. Статичні суспільства спираються на досвід старших поколінь і розвиваються повільно. Динамічні прагнуть до нових можливостей, спираються головним чином на співпрацю з молоддю. Вони організують і використовують свої життєві ресурси, порушуючи усталений хід соціального розвитку. Тобто, молодь виступає як сполучна і передавальна ланка в ланцюзі поколінь, що залишає своїм послідовникам оновлену, модернізовану країну. Але, вкрай необхідно на благо використовувати енергію і творчий потенціал молоді для реалізації стратегічних цілей розвитку України. Саме тому, на нашу думку, сучасне суспільство повинне розглядати молодь

як суб'єкт інновацій, як винятково важливий фактор змін, як носія нових ідей та програм, як певну соціально-економічну цінність.

Повністю поділяємо думку американського дослідника у сфері креативної економіки Р. Флоріди, який вважає, що креативність – це основне джерело конкурентної переваги. За сучасних умов відбувається постійна модифікація і покращення продуктів, процесів та операцій. Але, крім цього, так звана технічна та економічна креативність перебуває у взаємодії із культурною креативністю і художньою творчістю. Відповідно, креативність виступає в якості найбільш цінного товару нашої економіки при цьому не являючись товаром [2, с. 19].

Нагальною проблемою є оцінювання інноваційного потенціалу підприємства загалом та окремих його складових. На сьогодні не існує загального підходу до обґрунтування методів і критеріїв оцінки інноваційного потенціалу підприємства, відсутнє системне дослідження інноваційного потенціалу українських підприємств. Але, водночас існують різноманітні підходи до тлумачення даного поняття.

На думку Т. В. Калінеску, інноваційний потенціал підприємства забезпечує інноваційну діяльність підприємства ресурсами та можливостями і забезпечує проведення наукових досліджень, експериментальних розробок і впровадження нововведень, які здійснюють вплив на рівень соціально-економічного розвитку підприємства в умовах дії багатьох факторів [3, с. 15–16]. Ю. С. Шипуліна, визначаючи інноваційний потенціал, акцентує свою увагу на результаті інновацій, обмежуючи розвиток «псевдо інновацій» [4, с. 29].

На нашу думку, інноваційним потенціалом підприємства виступає сукупність всіх наявних та прихованих ресурсів (виробничих, науково-технічних, кадрових, фінансових, інформаційних, ринкових) та їх здатність до реалізації на рівні підприємства, регіону, країни для досягнення певної мети в умовах мінливого зовнішнього середовища.

Результати проведеного дослідження показали, що підходи вчених-економістів до оцінки інноваційного потенціалу досить різнобічні, що проявляється в напрямках оцінювання, методах, засобах оцінки, а також у виборі критеріїв. Саме це викликає необхідність розгляду наступних методичних підходів (табл. 1).

Переважаючими є підходи до оцінки інноваційного потенціалу з позицій суми окремих

потенціалів. Проведений аналіз показує, що більшість авторів в якості результуючого показника обрали інтегрований показник рівня інноваційного потенціалу. Відрізняються лише методики його розрахунку. Таким чином, зведення часткових показників до загального дозволяє провести комплексне порівняння розвитку інноваційного потенціалу досліджуваного підприємства, а також співставити дані показники з показниками інноваційності конкурентів. Однак, суттєвим недоліком існуючих методик, на наш погляд, є відсутність оцінки впливу на підприємство, його зв'язків з ринком, державою, партнерами по бізнесу, конкурентами та науковими установами, тобто впливу факторів зовнішнього середовища.

Окрім визначення елементів, які входять до інноваційного потенціалу, необхідно обрати систему його оцінки та можливість її застосування. В ході опрацювання наукових джерел, виявлено, що існує три категорії показників: – якісні; – кількісні; – поєднання кількісних та якісних показників. Однак, дані методи не можна вважати універсальними. Хоча існують такі індикатори, які можна досить легко оцінити за допомогою вартісних або абсолютних кількісних показників, наприклад: вартість основних фондів, витрати на придбання новітніх технологій, кількість розробок, обсяг наукомісткої продукції, фінансові показники діяльності. Але, вартісну оцінку трудових ресурсів, що займаються інноваційною діяльністю можливо провести з допомогою значної кількості якісних показників. Йдеться про рівень творчості, креативність, рівень інноваційної активності, спроможність генерувати нові ідеї та інноваційна культура працівника. Відтак, погляди багатьох науковців сходяться у тому, що якість праці визначається наявними знаннями, здібностями, практичними навичками та прямо не піддається вимірюванню.

Кадрова складова інноваційного потенціалу, тобто, власне, інноваційний потенціал працівників є різноаспектною категорією, що викликає певні труднощі при її оцінюванні, оскільки кожний елемент вимагає застосування окремого методичного підходу. Вважаємо, у даному випадку доцільно використовувати такий метод комплексної оцінки персоналу, як Assessment Center, який ґрунтується на використанні взаємодоповнюючих методик та орієнтований на оцінку якостей працівників, їхніх професійних та психологічних характеристик, а також виявлення потенціальних можливостей [21].

Аналіз методичних підходів до оцінки інноваційного потенціалу

Назва підходу	Автор, джерело	Особливості проведення оцінки	Переваги	Недоліки
1	2	3	4	5
Проблемно-орієнтований	Верба В.А., Новікова І.В. [5]	Проводиться компл. аналіз елементів ІП з визначенням коефіцієнтів вагомості показників в залежності від ступеня залучення підприємства до інновац. процесу	Доступність вхідної інформації, можливість визначення «дефіциту» та критичних зон ІП, врахування життєвого циклу підприємства	Враховуються не всі стимулятори здійснення інноваційної діяльності
Цільовий	Хобта В.М., Комар Г.О. [6]	Вибір оціночних показників, визначення їх нормативів, розрахунок безрозмірних та конкретних показників із застосуванням універсального показника-функції бажаності Харрінгтона	Поєднання результ. з думкою експертів, врахування особливостей досліджуваного підпр., пропонуються комплекс заходів із поліпшення показників	Висока ймовірність суб'єктивності думок експертів, складність процедури опитування
Стратегіч-но-орієнтований	Ілляшенко С.М. [7]	Переведення у відносні показники рівнів кожної із складових, визначення їх вагомості	Простота, комплексність та гнучкість процедури оцінювання	Суб'єктивний характер оцінки
Процесний	Князь О.В., Андріанов Ю. О. [8]	Оцінка частоти і ефективності реалізації нововведень, розрахунок їх узагальнюючого показника, аналіз ІП, аналіз готовності працівників до змін	Простота розрахунку	Підхід не є досконалим, тому що виключає з поняття ІП науково-технічну складову, тим самим не враховуючи особливості певних ресурсних складових ІП та умов їх формування
Витратний	Кочетков С.В. [9]	Розрахунок суми витрат, що виникають при формуванні і реалізації елементів ІП	Простота розрахунків, можливість визначення резервів ІП	Неповний набір складових ІП
Системно-цільовий	Порш-нев А.Г., Румянцева З.П., Соломатін Н.А. [10], Краснокутська Н.В. [11]	Оцінка елементних потенціалів по відношенню до конкретного нового проекту	Можливість обмеження переліку досліджуваних параметрів при діагностичному оцінюванні	Складність і трудомісткість проведення діагностичного аналізу інноваційного середовища підпр., необхідність великої кількості інформації

Продовження таблиці 1

Фінансово-діагностичний	Трифілова А. А. [12], Чабан В. Г. [13]	Визначення фінансового забезпечення підприємства із включенням витрат, пов'язаних з розробленням і впровадженням нових і/або технологій поліпшення	Простота розрахунків, доступність вхідної інформації, практичне застосування, дозволяє проаналізувати нові технології	Підхід дозволяє проаналізувати ряд фін. показників, які відіграють важливу роль, але не дають комплексної оцінки ІП
Стратегічно-конкурентно-орієнтований	Чухрай Н. І., Патора Р. [14]	Визначення кластер-чинників та показників оцінки на різних етапах розробки та комерціалізації інновацій, розрахунок коефіцієнтів вагомості показників, вибір бази порівняння, розрах. показника рівня ІП	Пріоритетність інтелектуальної складової, можливість застосування для внутрішніх потреб і для галузевого порівняння	Практично неможливо отримати необхідну інформацію для порівняння, кількісні параметри одного підпр. можуть не відповідати параметрам ін.
Структурний	Борманн Д., Воротіна Л., Федерманн Р. [15], Дьомін О. О. [16]	Підхід характеризує цілеспрямовану діяльність екон. суб'єктів різного рівня організації із залучення конкретних госп. ресурсів та їх рац. переробки для формування інноваційного продукту і створення певного внутрішнього інноваційного середовища	Дозволяє поглибити оцінку ресурсних складових ІП в процесі розрахунку ефективності інноваційної діяльності підпр. (галузей) регіону, здійснити оцінку певної складової ІП з використанням стандартизованих коефіцієнтів	Дія факторів зовнішнього інноваційного середовища залишаються поза увагою структурного підходу
Ресурсний	Балабанов І. Т. [17], Галушко Є. С. [18], Федонін О. С., Репіна І. М., Олексюк О. І. [19], Калищенко В. О. [20]	Підхід акцентує увагу на наявності комплексу базових ресурсних елементів інноваційного потенціалу, й автоматично обумовлюється досягнення поставлених цілей інноваційної діяльності	Забезпечує досягнення кінцевих цілей інновац. діял. суб'єктів мікрорівня економічної системи: позиціонування підприємств на ринку з новою продукцією, збереження ніші на ринку, збільшення рівня конкурентоспр.	Підхід є обмеженим, оскільки не передбачає врахування низки характеристик ІП (багаторівневість, системність, наявність синергетичних ефектів та різних векторів розвитку

Для визначення характеристик та потенціалу молодого працівника можна використовувати методи, що наведені в таблиці 2.

Таблиця 2

Методи оцінки потенціалу молоді

Назва методу	Стисла характеристика методу
Джерелознавчий	Аналізуються кадрові дані (особисті заяви працівника, документи про освіту)
Співбесіда	Проведення бесіди з працівником у формі запитань і відповідей з метою отримання додаткових даних
Анкетування	За допомогою спеціальної анкети проводиться опитування працівника (з метою самооцінки особистих характеристик і їх аналізу)
Соціологічне опитування	Опитування (анкетне) працівників, що знають людину, яку оцінюють для побудови діаграми якостей особистості
Тестування	За допомогою спеціальних тестів визначаються професійні знання, уміння, здібності, мотиви, психологічні особливості працівника
Експертна оцінка	Визначається сукупність показників потенціалу працівника за допомогою формування групи експертів
Аналіз конкретних ситуацій	Наведення працівнику конкретної проблемної ситуації із завданням виконати аналіз і розробити пропозиції щодо її вирішення
Програмований контроль	Оцінювання знань та вмінь, досвіду, рівня інтелекту і працездатності з використанням контрольних питань

Джерело: узагальнено на основі [22; 23]

Враховуючи вищесказане, можна стверджувати, що в процесі оцінки інноваційного потенціалу необхідно використовувати різноманітні показники, і важливо визначити яким чином вони впливають на його рівень. Саме тому, виникає необхідність методу експертних оцінок. Причому, головною умовою застосування даного методу повинна бути інтегральна оцінка. На нашу думку, до визначення інноваційного потенціалу слід підходити як до економічної категорії, котра складається з первинних категорій, що логічно впливають одна з іншої і взаємопов'язані між собою. Це характеризує багаторівневу сутність інноваційного потенціалу, розкриття якого потребує використання інтегральної оцінки. Саме інтегральна оцінка дозволяє використати переваги усіх підходів до визначення інноваційного потенціалу і розкрити діалектику його формування й розвитку [24]. Тому, пропонуємо оцінювати його за допомогою показників, які згруповано в 6 груп (табл. 3).

Для комплексної оцінки інноваційного потенціалу підприємств пропонується методика, що дозволяє оцінити величину потенціалу, проаналізувати ситуацію, що склалася, виявити основні тенденції і визначити пріоритетні напрями його розвитку.

Розрахунок кількісних значень окремих потенціалів, складових інноваційного потенціалу підприємств, визначаються як сума значень відповідних показників:

$$BC = BC1 + BC2 + BC3 \quad (1)$$

де BC – виробнича складова інноваційного потенціалу підприємства.

Величини всіх наступних потенціалів розраховуються за аналогічною методикою. Для комплексної оцінки інноваційного потенціалу підприємства пропонуємо використовувати інтегральний показник, який визначається за формулою:

$$ИПП = \sqrt{BC + НТС + ФС + КС + ІС + РС}, \quad (2)$$

де BC – виробнича складова; НТС – науково-технічна складова; ФС – фінансова складова; КС – кадрова складова; ІС – інформаційна складова; РС – ринкова складова.

Такий підхід є доцільним тому, що інноваційний потенціал підприємства являє собою не просто суму складових елементів, а їх комплекс, що постійно перебуває в складному і багатогранному взаємозв'язку. Перевагою пропонованого інтегрального показника

Система показників оцінки інноваційного потенціалу підприємства

Група	Показники	Умовні позначення
1	2	3
Виробнича складова (BC)	Вартість осн. фондів і ступінь їх зношування	BC1
	Ступінь завантаженості виробничих потужностей	BC2
	Забезпечення матеріально-сировинними й паливно-енергетичними ресурсами	BC3
Науково-технічна складова (НТС)	Коефіцієнт придатності основних фондів	НТС1
	Коефіцієнт відновлення основних фондів	НТС2
	Фондоозброєність праці	НТС3
Фінансова складова (ФС)	Відношення витрат підприємства на дослідження і розробки до доходу від інноваційної діяльності	ФС1
	Відношення обсягів інвестицій в основний капітал до обсягу реалізації	ФС2
	Наукоємність виробленої продукції	ФС3
	Рівень забезпечення інтелектуальною власністю	ФС4
	Частка витрат на підвищення кваліфікації кадрів в загальному обсязі витрат на дослідження та розробки	ФС5
	Державні джерела фінансування НДДКР	ФС6
Кадрова складова (КС)	Відношення частки персоналу, зайнятого науковими дослідженнями і розробками до загальної чисельності працівників	КС1
	Відношення частки працівників з вищою освітою до загальної чисельності працівників	КС2
	Відношення чисельності докторів, кандидатів, аспірантів до чисельності зайнятих на підприємстві	КС3
Інформаційна складова (ІС)	Витрати на інформаційну діяльність	ІС1
	Персонал, зайнятий інформаційною діяльністю	ІС2
Ринкова складова (РС)	Частка інноваційної продукції в загальному обсязі промислової продукції	РС1
	Рентабельність інноваційної продукції	РС2
	Конкурентоспроможність нової продукції	РС3

Джерело: сформовано на основі [25,26]

є і те, що він охоплює всі основні потенціали і складові, максимально приведені в порівняльний вигляд.

IV. Висновки. Проведений аналіз показав, що запропоновані у науковій літературі методичні підходи до оцінки інноваційного потенціалу підприємств є переважно однобічними, а їх застосування обмежується системою допусків, яку використовують у процесі їх розробки, недостатнім врахуванням чинників неекономічного характеру, що значно знижує достовірність результатів оцінки і скорочує

можливість застосування. В умовах відсутності універсальної методики оцінки інноваційного потенціалу підприємства, виникає потреба в розробці такого методу з урахуванням конкретних можливостей його використання на кожному підприємстві, що дозволить отримати більш достовірну інформацію для прийняття управлінських рішень. Важливо враховувати також людський фактор, сукупність знань, практичних навичок, творчих здібностей і активності молодого покоління.

1. Інноваційна праця: діагностика проблем, важелі активізації: монографія / М. В. Семикіна, С. Р. Пасека та ін. / за наук. ред. д-ра екон. наук., проф. М. В. Семикіної. – Черкаси: Видавництво «МАКЛАУТ», 2012. – 320 с.
2. Флоридя Р. Креативний клас: люди, которые меняют будущее. – Пер. с англ. – М.: Издательский дом «Классика-XXI», 2007. – 421 с.
3. *Калінеску Т. В.* Інновації у соціально-економічному розвитку підприємств регіону: монографія / Т. В. Калінеску, О. О. Недобєга, М. О. Наталенко. – Луганськ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2012. – 272 с.
4. Механізм управління потенціалом інноваційного розвитку промислових підприємств: монографія / за ред. к.е.н., доцента Ю. С. Шипуліної. – Суми: ТОВ «ДД «Папірус», 2012. – 458 с.
5. *Вєрба В. А.* Методичні рекомендації з оцінки інноваційного потенціалу підприємства / В. А. Вєрба, І. В. Нєвікова // Проблеми науки. – 2003. – № 3 – С. 22–31.
6. *Хєбта В. М.* Оцінка інноваційного потенціалу підприємства / В. М. Хєбта, Г. О. Комар // Економіка промисловості. – 2009. – № 1. – С. 102–110.
7. Менеджмент та маркетинг інновацій: монографія / С. М. Ілляшенко [та ін.]; за заг. ред. С. М. Ілляшенка. Суми: Університетська книга, 2004. – 616 с.
8. *Князь О. В., Андріанов Ю. А.* Оцінювання інноваційного потенціалу підприємства / О. В. Князь, Ю. О. Андріанов // Регіональна економіка, 2007. – № 3. – С. 219–227.
9. *Кєчєтков С. В.* Оцінка інноваційного потенціалу промислових підприємств / С. В. Кєчєтков // Економіст. – 2006. – № 5. – С. 34–38.
10. *Пєршнєв А. Г.* Управління організацією: учебник / Под ред. А. Г. Пєршнєва, З. П. Румянцевой, Н. А. Саломатина. – 4-е изд., перераб. и доп. – М.: ИНФРА-М, 2007. – 736 с.
11. *Краснокутська Н. В.* Інноваційний менеджмент: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2003. – 504 с.
12. *Трифїлова А. А.* Управління інноваційним розвитком підприємства / А. А. Трифїлова. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 176 с.
13. *Чабан В. Г.* Інноваційний потенціал підприємства та його оцінка / В. Г. Чабан // Финансы України. – 2006. – № 5. – С. 142–148.
14. *Чухрай Н., Патєра Р.* Товарна інноваційна політика: управління інноваціями на підприємстві / Н. Чухрай, Р. Патєра. – К.: КОНДОР, 2006. – 398 с.
15. *Бєрманн Д., Ворєтина Л., Фєдерманн Р.* Менеджмент. Предпринимательская деятельность в рыночной экономике. – Гамбург, 1992. – 906 с.
16. *Дьємін О. О.* Методичні основи регулювання потенціалу економічного розвитку регіону: автореф. дис. ... канд. економ. наук: 08.02.03 / ХНУ ім. В.Н.Каразіна. – Х., 2004. – 17 с.
17. *Балабанов П. Т.* Інноваційний менеджмент. – СПб.: Питер, 2000. – 208 с.
18. *Галушко Є. С.* Підвищення ефективності використання інноваційного потенціалу в умовах переходу до ринкових відносин (на прикладі промислових підприємств Донбасу): автореф. дис. ... канд. економ. наук: 08.02.02 / ІЕП НАНУ. – Донецьк, 1999. – 23 с.
19. *Фєдєнін О. С., Рєтїна І. М., Олєксєк О. І.* Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2004. – 316 с.
20. *Мартєюшєва Л. С., Калїшенєко В. О.* Інноваційний потенціал підприємства як об'єкт економічного дослідження // Финансы України. – 2002. – № 10. – С. 61–66.
21. Ассесмент-центр. Матеріал из Википедии – свободной энциклопедии [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%F1%F1%E5%F1%EC%E5%ED%F2%F6%E5%ED%F2%F0>.
22. Армстронг Майкл. Стратегическое управление человеческими ресурсами / Майкл Армстронг; пер. с англ. Н.В. Гринберг(пер. с англ.). – М.: ИНФРА-М, 2002. – 372 с.
23. *Хмїль Ф. І.* Менеджмент: Підручник / Ф. І. Хмїль. – К.: Вища школа, 1995. – 357 с.
24. *Овєчкіна О. А., Іванова К. В.* Формування статичної й динамічної структури складових інноваційного потенціалу регіональних економічних систем // Економіка: проблеми теорії та практики: Зб. наук. пр. – Вип. 225: У 3 т. – Т. III. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2007. – С. 671–682.
25. *Лєщїна Л. В.* Комплексна оцінка інноваційного потенціалу підприємства: теоретико-методичні підходи / Л. В. Лєщїна, В. М. Мїлашенєко // Вісник Донбаської державної машинобудівної академії. – 2008. – № 3 (13). – С. 163–167.
26. *Мїлевська Т. С.* Оцінка інноваційної активності регіону / Т. С. Мїлевська // Бізнес Інформ. – 2012. – № 4. – С. 104–107.

The basic methodological approaches to the assessment of innovative potential are described the author, developed by domestic and foreign scientists and economists. The role of youth in shaping the innovation potential is defined. A comprehensive method for assessing the innovation potential of the company, based on the use of key indicators of main components of potential are offered. Single out human resources component of innovative potential, which focuses on the youth category.

Романюк Д. М.

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ І ДЕМОГРАФІЧНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНУ

У статті висвітлюється вплив економічної і політичної глобалізації на розвиток національної економіки і, зокрема, в її регіональному вимірі. Проаналізовано особливості

соціально-економічного розвитку та демографічна ситуація в областях Карпатського регіону, а також індекс регіонального людського розвитку. Обґрунтовуються напрямки